

Program för den nationella minoriteten och urfolket samer och nationella minoritetsspråket samiska

Innehållsförteckning

Sveriges minoritetslagstiftning3

Malmö stads styrdokument för arbetet med nationella minoriteter
och minoritetsspråk4

Konsultation i frågor som rör det samiska folket4

Sju inriktningsmål för programmet.....5

1. Den nationella minoriteten och urfolket samer ska informeras
om sina rättigheter5

2. Malmöbors kunskap om urfolket samer och dess rättigheter
ska höjas5

3. Kommunanställdas kunskap om urfolket samer och dess
rättigheter ska höjas5

4. Möjligheter för urfolket samer att behålla och utveckla sin
kultur i Sverige ska främjas5

5. Barns och unga möjligheter till utveckling av kulturell identitet
ska beaktas6

6. Utveckling och användning av de samiska språken ska
möjliggöras6

7. Tillgång till äldreomsorg på de samiska språken ska vid
efterfrågan möjliggöras6

Om urfolket samer och de samiska språken7

Så arbetar Malmö stad med urfolket samers rättigheter och nationella minoritetsspråket samiska.....8

Uppföljning och revidering8

Program för den nationella minoriteten och urfolket samer och nationella minoritetsspråket samiska

Detta är programmet för den nationella minoriteten och urfolket samer och nationella minoritetsspråket samiska. Syftet med programmet är att förtydliga Malmö stads inriktningar för arbetet med den samiska minoritetens rättigheter och det nationella minoritetsspråket samiska utifrån rådande lagstiftning gällande nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Inledningsvis presenteras de fem nationella minoriteterna och minoritetsspråken, Sveriges minoritetslagstiftning och Malmö stads styrdokument för nationella minoriteter. I anslutning till detta presenteras även lagstiftningen om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Därefter följer sju inriktningsmål för programmet. Sedan följer en beskrivning av den nationella minoriteten och urfolket samer, de samiska språken samt om hur Malmö stad arbetar utifrån programmet. Programmet avslutas med en genomgång av hur uppföljning och revidering går till.

Sveriges minoritetslagstiftning

Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar i enlighet med Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3). Samer är även ett urfolk. I språklagen (2009:600) anges de nationella minoritetsspråken som finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Det minoritetsgrupperna har gemensamt är att de under lång tid befolkat Sverige, att de utgör grupper med uttalad språklig och kulturell tillhörighet samt att de har en vilja att behålla sin identitet. De nationella minoritetsspråken är inte exklusivt kopplade till en specifik nationell minoritet.

Med Europarådets konventioner som bakgrund antog Sverige år 2010 Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724). Denna lagstiftning syftar till att bevara och främja de nationella minoritetsspråken, nationella minoriteternas kultur samt stärka deras möjlighet till inflytande. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. Så även barns och ungas möjligheter till inflytande.

I lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk görs hänvisningar till skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2025:400) om rättigheter för de nationella minoriteterna och minoritetsspråken gällande förskola och äldreomsorg. I skollagen (2010:800) finns även bestämmelser rörande de nationella minoriteterna och undervisning i de nationella minoritetsspråken.

I bibliotekslag (2013:801) anges även att biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

Malmö stads styrdokument för arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk

Utifrån minoritetslagstiftningen ska alla kommuner anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Arbetet med nationella minoriteter är en del av Malmö stads arbete med mänskliga rättigheter. För arbetet med mänskliga rättigheter har Malmö stad Policy för mänskliga rättigheter – med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet som utgår ifrån ett rättighetsbaserat arbetssätt. Detta arbetssätt innebär Malmö stad ska ha ett jämlikt bemötande och att de som berörs känner sig delaktiga, men också att kommunikationen är tydlig och enkel att förstå.

Som komplement till policyn för mänskliga rättigheter har Malmö stad en policy för arbetet med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter (STK-2013-1182), som ska säkerställa att Malmö stad arbetar aktivt med de nationella minoriteternas särskilda rättigheter utifrån rådande lagstiftning. Detta program för urfolket samer och samiska beskriver målsättningar och inriktning för Malmö stads arbete inom området. Programmet har tagits fram av stadskontoret i samråd med samiska Malmöbor och konsultation har skett med föreningen Samer i Syd.

Konsultation i frågor som rör det samiska folket

Sedan 1 mars 2024 gäller lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket även kommuner och regioner. Syftet med lagen är att säkerställa samernas rätt till delaktighet i beslutsprocesser på alla nivåer i samhället och att stärka samernas inflytande i frågor som särskilt berör dem. Konsultationsskyldigheten gäller i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna, det vill säga sådana ärenden som kan få direkt inverkan på samernas språk, kultur, näringar eller ställning som urfolk. Malmö stads förfarande gällande konsultation med det samiska folket

förtydligas på sida 8 under rubriken "Så arbetar Malmö stad med urfolket samers rättigheter och minoritetsspråket samiska".

Sju inriktningsmål för programmet

Nedan följer programmets inriktningsmål. Dessa har tagits fram med utgångspunkt i den gällande lagstiftningen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

1. Den nationella minoriteten och urfolket samer ska informeras om sina rättigheter

Malmö stad ska informera om nationella minoriteters rättigheter på Malmö stads hemsida, malmo.se. För att nå ut till samiska Malmöbor ska Malmö stad även använda sig av Sametingets röstlängd, stadens kontaktnät med samiska organisationer och Malmöbor samt stadens egna kommunikationskanaler.

2. Malmöbors kunskap om urfolket samer och dess rättigheter ska höjas

Malmö stad ska verka för att informera om och synliggöra den nationella minoriteten och urfolket samer för Malmöbor i de för staden tillgängliga kommunikationskanalerna samt vid olika arrangemang.

3. Kommunanställdas kunskap om urfolket samer och dess rättigheter ska höjas

Malmö stad ska verka för att medarbetarnas kunskaper kring området ska höjas genom att utbildningar anordnas gällande minoritetslagstiftning, nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk och kulturer. Utbildningarna ska även innefatta samer som urfolk.

4. Möjligheter för urfolket samer att behålla och utveckla sin kultur i Sverige ska främjas

Malmö stad ska i samråd med samiska Malmöbor finna sätt att främja möjligheter för den samiska minoriteten att behålla och utveckla sin kultur. Malmö stad ska verka för att synliggöra nationella minoriteter i olika kulturella arrangemang och genom det nå ut till den berörda minoriteten,

Malmöbor och kommunanställda. Malmö stads kulturverksamheter är naturliga platser för att synliggöra den samiska kulturen på olika sätt. Malmö stad uppmärksammar urfolket samernas nationaldag 6 februari.

5. Barns och unga möjligheter till utveckling av kulturell identitet ska beaktas

Malmö stad ska i samråd med barn och unga utveckla hur samiska barn och ungas möjligheter till utveckling av kulturell identitet kan beaktas i stadens verksamheter.

Malmö stads förskolor ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald samt intresse för det lokala kulturlivet.

6. Utveckling och användning av de samiska språken ska möjliggöras

Malmö stad ska i samråd med samisktalande och samiska Malmöbor ta fram former hur utveckling och användning av de samiska språken ska möjliggöras. Även barn och unga ska göras delaktiga i samråd om de samiska språken.

Malmö stad ska informera vårdnadshavare och barn och unga om rätten till modersmålsundervisning i de samiska språken.

Malmö stad ska verka för att ge Malmöbor rätt att använda de samiska språken (nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska) i sina skriftliga och muntliga kontakter med Malmö stad. Vid efterfrågan ska Malmö stad verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i de samiska språken. En förutsättning för att ovanstående ska kunna genomföras är att Malmö stad har tillgång till personal som både är behöriga att ta hand om den enskildes angelägenhet samt behärskar språket.

7. Tillgång till äldreomsorg på de samiska språken ska vid efterfrågan möjliggöras

Malmö stad ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den omvårdnad som erbjuds inom ramen för

äldreomsorgen av personal som behärskar de samiska språken (nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska), om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.

Malmö stad ska arbeta för att det ska finnas tillgång till personal med kunskaper i de samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre personer.

Malmö stad ska informera den som ansöker om insatser inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna att få omvårdnad av personal som behärskar samiska. Malmö stad ska inom ramen för äldreomsorg som erbjuds på samiska beakta äldre personers behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

Om urfolket samer och de samiska språken

Samerna har sedan urminnes tider levt i ett område som i dag sträcker sig över fyra länder. Detta område som består av Kolahalvön i Ryssland, nordligaste Finland, norra Norges kust- och inland och delar av Sverige från Idre i söder och norrut, kallas Sápmi. Sápmi är mer än ett geografiskt område, det är också en kulturell och språklig gemenskap. Samer är idag bosatta runt om i hela Sverige även om de flesta bor i Norrbottens och Västerbottens län, samt efter fjällkedjan.

Samer är utöver att vara en av Sveriges fem nationella minoriteter Sveriges urfolk, och det enda erkända urfolket i Europa av EU. Sveriges riksdag uttalade år 1977 att samer är ett urfolk i Sverige. År 2000 erkändes samerna även som nationell minoritet och 2011 som ett folk i Sveriges grundlag.

I Sverige talas fem samiska språk: sydsamiska, umesamiska, pitesamiska, lulesamiska och nordsamiska. Alla de samiska språken är hotade språk enligt FN-organet UNESCO. De samiska språken tillhör den finno-ugriska språkfamiljen. Alla samer talar och förstår inte samiska på grund av den försvenskningsspolitik som Sverige bedrev under 1900-talet, men på senare år har allt fler velat ta tillbaka sitt språk.

Så arbetar Malmö stad med urfolket samers rättigheter och nationella minoritetsspråket samiska

Samtliga nämnder och förvaltningar i Malmö stad ansvarar för att arbeta med urfolket samernas rättigheter och samiska med utgångspunkt i Policy för arbetet med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter och utifrån detta program. Det innebär att informera minoritetsgruppen, medarbetare i Malmö stad och övriga Malmöbor om de rättigheter och skyldigheter som lagen medför. Det innebär också att behov av tjänster och service ska identifieras i samråd med samisktalande och samer. Samråd ska ske genom en strukturerad dialog för att kunna beakta samisktalande och urfolket samers synpunkter och behov i kommunens beslutsfattande. Malmö stad ska särskilt främja barn och ungas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem och anpassa samrådsformerna till deras förutsättningar. Stadskontoret ansvarar för att samordna arbetet i staden.

Samtliga nämnder och förvaltningar ansvarar även för att konsultera samiska organisationer och Sametinget i ärenden som kan få direkt inverkan på det samiska folket, till exempel på samernas språk, kultur, näringar eller ställning som urfolk. Konsultationen genomförs i enlighet med det stödmaterial som förses kommuner och regioner gällande konsultation på www.sametinget.se.

Uppföljning och revidering

Stadskontoret ansvarar för att arbetet med programmet följs upp i samråd med samisktalande och samiska Malmöbor och genom konsultation med samiska organisationer och Sametinget.

Översyn av programmet ska ske av kommunstyrelsen i slutet av varje mandatperiod, om revideringsbehov finns. Översyn och eventuell revidering samråds med samisktalande och samiska Malmöbor och/eller samiska organisationer och Sametinget.